

20-02-2025 Verklaring onafhankelijke deskundige IOB-Periodieke Rapportage Buitenlandse Zaken Begrotingsartikel 1 “Versterkte internationale rechtsorde”

Ondergetekende fungeerde als extern lid van de referentiegroep voor de IOB-evaluatie Periodieke Rapportage Buitenlandse Zaken Begrotingsartikel 1 “Versterkte internationale rechtsorde”

De beleidsdoorlichting De PR spitst zich toe op het gevoerde beleid binnen de sub-artikelen 1.1 en 1.2 en is gebaseerd op recente evaluaties van het beleid voor internationale rechtsorde (2022)¹ en het mensenrechtenbeleid (2024).² Beide evaluaties zijn uitgevoerd door de Directie Internationaal Onderzoek en Beleidsevaluaties (IOB).

De centrale vraag van deze periodieke IOB-evaluatie van het mensenrechtenbeleid luidde. “In hoeverre heeft Nederland tussen 2017 en 2022 een effectieve en efficiënte bijdrage geleverd aan het realiseren van de beleidsdoelstellingen op het terrein van mensenrechten?” Daarbij werd het beleid op basis van een breed scala aan bronnen, variërend van interne beleidsdocumenten tot interviews, getoetst aan de beleidspraktijk. Een onderscheid werd gemaakt tussen de bilaterale inzet, de beleidsinzet in multilateraal verband en de mate van coherentie waarbij ook werd gekeken naar de inzet op ander beleidsterreinen zoals die van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking .

Omdat zowel de internationale context als de kwaliteit van de personeel inzet medebepalend zijn voor de kwaliteit van de beleidsuitvoering werden ook de invloed van de bestaande organisatiestructuur van Buitenlandse Zaken en de snel veranderende internationale politieke omstandigheden als interne en externe factoren in het onderzoek meegenomen. Was het ministerie in staat om met succes te anticiperen op een nieuwe internationale context waarin de bevordering van de mensenrechten wereldwijd steeds verder onder druk kwam te staan? Terecht wijzen de auteurs van de evaluatie erop dat de beantwoording van die vraag van eminent belang is voor een middelgrote handelsnatie die gebaat is bij internationale vrede gegarandeerd door de naleving van internationale rechtsregels waaronder die van de mensenrechten.

Ondergetekende was betrokken bij het onderzoeksproces, lopend van de vaststelling van de terms of reference tot de definitieve eindrapportage. Ondergetekende was aanwezig bij alle bijeenkomsten van de referentiegroep met de auteurs. Deze bijeenkomsten waren zowel constructief als effectief mede doordat de leden van de referentiegroep keer op keer tijdig te bespreken stukken voorzien van leeswijzer kregen toegestuurd. De referentiebijeenkomsten waren goed verdeeld over het gehele onderzoekstraject waardoor ondergetekende de mogelijkheid werd geboden om in iedere fase effectief als klankbord te kunnen functioneren. Aanbevelingen werden keer op keer serieus genomen zowel waar het ging om de toegepaste methodologie als de daarop gebaseerde inhoudelijke analyse.

Op basis van diens eigen ervaring met evaluatief onderzoek naar de effectiviteit van Nederlandse buitenlands beleid inzake de bevordering van de internationale rechtsorde

¹ IOB, 2022. “Aan artikel 90 verplicht Naar een volwaardig beleid voor internationale rechtsorde.”

² IOB, 2025. “Tussen papier en praktijk: evaluatie van het Nederlandse mensenrechtenbeleid in een veranderende wereldorde.”

constateert ondergetekende dat deze evaluatie aan alle noodzakelijke vereisten voldoet. Op gefundeerde en gebalanceerde wijze concluderen de auteurs dat Nederland weliswaar nog steeds tot de koplopers behoort als het gaat om de internationale bevordering van de mensenrechten, maar dat daarmee niet kan worden verhuld dat er tussen papier en praktijk een duidelijke kloof schuilt.

Dr. Peter Malcontent

Universitair docent en senior onderzoeker bij de afdeling Geschiedenis van de Internationale Betrekkingen (GIB) van het departement Geschiedenis en Kunstgeschiedenis (GKG) aan de Universiteit Utrecht